

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра екології

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПАНКРАТОВА ВАЛЕРІЯ ОЛЕКСІВНА

УДК 351:630*93(477.42)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ,
ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ НА ТЕРИТОРІЇ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

101 «Екологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:
Романчук Людмила Донатівна
професор, д.с.-г.н.

Житомир – 2022

АНОТАЦІЯ

Панкратова В.О. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів на території Житомирської області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 101–екологія. – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Висвітлені результати державного нагляду (контролю) у сфері охорони та використання рослинних ресурсів і лісів, що здійснювався Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області Державної екологічної інспекції Поліського округу за період 2019 – 2021 рр. 6,2% всіх перевірок займають перевірки у сфері охорони рослинних ресурсів, з них у сфері лісового господарства – 59%. Протягом трьох років до адміністративної відповідальності притягнуто 1732 особи на суму 776,352 тис. грн (стягнуто 96,5% (2019 р.), 88,8% (2020 р.) і 95,8% (2021 р.)), нараховано збитків на 24154,568 тис. грн (з них 34,2% нанесені невістановленими особами), пред'явлено 121 претензію на суму 8671,119 тис. грн. У 2021 р. у сфері лісового господарства проведено 73 перевірки, 470 осіб притягнуто до адміністративної відповідальності на суму 156,892 тис. грн (99,1% стягнуто), нараховано збитків 3774,973 тис. грн. (з них 22,3% невістановленими особами), пред'явлено 32 претензії на суму 2932,794 тис. грн (з них 68,4% за результатами позапланових заходів), стягнуто – 47,5%. Відзначена більша ефективність позапланових заходів державного нагляду (67% від загальної кількості перевірок). Основним порушенням під час здійснення державного нагляду є незаконні порубки. Зміни у законодавстві, підвищення штрафів за порушення та збільшення такс у методиці нарахування збитків – основні кроки щодо запобігання порушенням в лісовому господарстві.

Ключові слова: планові й позапланові заходи державного контролю, штрафи, збитки, претензії, незаконні порубки.

SUMMARY

Pankratova V. O. State supervision (control) in the field of security, protection, use and reproduction of forests in the territory of Zhytomyr oblast. – Manuscript qualification work.

Qualification work for a master's degree in specialty 101 – ecology. – Polissia National University, Zhytomyr, 2022.

The results of state supervision (control) in the field of protection and use of plant resources and forests, carried out by the Department of State Environmental Supervision (Control) in Zhytomyr Oblast of the State Environmental Inspectorate of Polissky District for the period 2019-2021, are highlighted. 6.2% of all inspections are inspections in in the field of protection of plant resources, 59% of them in the field of forestry. Over the course of three years, 1,732 persons were brought to administrative liability in the amount of UAH 776,352 thousand (96.5% (2019), 88.8% (2020) and 95.8% (2021) were collected), losses were assessed for UAH 24,154.568 thousand (of which 34.2% were caused by unidentified persons), 121 claims were presented for the amount of UAH 8,671.119 thousand. In 2021, 73 inspections were carried out in the field of forestry, 470 people were brought to administrative responsibility in the amount of UAH 156,892 thousand (99.1% collected), and losses of UAH 3,774,973 thousand were calculated. (22.3% of them by unidentified persons), 32 claims for the amount of UAH 2,932,794 thousand were presented (of which 68.4% were due to unplanned events), 47.5% were collected. Greater effectiveness of unplanned measures of state supervision was noted (67% of the total number of inspections). The main violation during state supervision is illegal felling. Changes in legislation, increased fines for violations and increased fees in the method of calculating damages are the main steps to prevent violations in forestry.

Key words: planned and unplanned measures of state control, fines, damages, claims, illegal felling.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОСТІ	9
1.1. Ліс як об'єкт державного контролю та охорони	9
1.2. Аналіз ефективності здійснення державного контролю у сфері охорони довкілля	11
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	14
2.1. Програма проведення досліджень	14
2.2. Методика досліджень	15
РОЗДІЛ 3. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	18
3.1. Особливості розподілу заходів контролю за ресурсними напрямками, планові й позапланові перевірки	18
3.2. Адміністративна відповідальність	20
3.3. Розраховані збитки	22
3.4. Пред'явлені та стягнуті претензії	27
ВИСНОВКИ	35
ПРОПОЗИЦІЇ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони довкілля є надзвичайно важливим, особливо у питаннях дотримання вимог природоохоронного законодавства, усунення виявлених порушень, притягнення осіб, що вчинили такі порушення, до відповідальності. Суб'єктами здійснення такого нагляду є міжрегіональні органи контролю (в тому числі й Державна екологічна інспекція Поліського округу), які були утворені замість обласних територіальних органів для удосконалення та переформатування системи державного нагляду (контролю) за додержанням вимог природоохоронного законодавства, що було відображено у відповідній Концепції від 31 травня 2017 р. № 616-р [23]. Питання державного нагляду знайшли своє відображення у багатьох науковців [2, 12, 26, 28]. Специфіка державного нагляду висвітлювалася як в цілому у сфері охорони довкілля [4, 9, 36], так і його складових, як-от: морське середовище [39] та водні біоресурсів [2], землекористування [13], атмосферне повітря [40], поводження з відходами [27], тваринний світ [32]. У обраній нами для досліджень сфері вивчався нагляд як метод лісоохоронної діяльності [31], його основні суб'єкти [29], іноземний досвід запобігання незаконній порубці [10] та особливості її розслідування. Проте в аналізованій літературі не висвітлені конкретні результати державного нагляду (контролю) за певним ресурсним напрямком в територіальному відношенні, чим і було обумовлено вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання досліджень. Метою досліджень є висвітлення, аналіз та оцінка результатів державного нагляду (контролю) у сфері охорони, захисту, використання та відтворення рослинних ресурсів і лісів, що здійснювався Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області Державної екологічної інспекції Поліського округу (далі – ДЕІ Поліського округу) за період 2019 – 2021 рр. на території Житомирської області.

Відповідно до мети, у завдання досліджень увійшли:

- встановлення особливостей розподілу заходів контролю;
- дослідження специфіки адміністративної відповідальності в галузі охорони лісів (протоколи, кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, суми накладених штрафів);
- дослідження специфіки розрахунку розмірів збитків, заподіяних лісу громадянами, суб'єктами господарювання та підприємствами лісового господарства, та претензійної роботи;
- визначення основних порушень у сфері лісового господарства та шляхів їх мінімізації та запобігання.

Об'єкт дослідження – сфера охорони, використання та відтворення лісів.

Предмет дослідження – результати державного нагляду (контролю), що здійснювався Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за період 2019 – 2021 рр. на території Житомирської області.

Методи дослідження: аналітичний, описовий, порівняльний, статистичний, графічний та узагальнення.

Наукова новизна одержаних результатів: висвітлені, проаналізовані та оцінені результати здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони, захисту, використання та відтворення рослинних ресурсів і лісів, що здійснювався Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу на території Житомирської області.

Практичне значення. Результати досліджень можуть бути використані підприємствами лісового господарства при провадженні ними своєї діяльності та розробці заходів щодо запобігання та мінімізації порушень у сфері.

Апробація результатів дослідження:

- 1) XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Екологія. Наука. Практика – 2022» (21 травня 2022 р., м. Житомир);

2) V Міжнародна науково-практична конференція «Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку» (27-28 жовтня 2022, м. Херсон, Херсонський державний аграрно-економічний університет);

3) науково-практична конференція «Ліс, наука, молодь» (24 листопада 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет);

4) Магістерські читання – 2022 (2 грудня 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет).

Основні положення, що виносяться на захист:

– 6,2% всіх ресурсних перевірок займають перевірки у сфері охорони рослинних ресурсів, з них у сфері лісового господарства – 59%;

– протягом 2019 – 2021 рр. до адмінвідповідальності притягнуто 1732 особи на суму 776,352 тис. грн (стягнуто 96,5% (2019 р.), 88,8% (2020 р.) і 95,8% (2021 р.)), нараховано збитків на 24154,568 тис. грн (з них 34,2% нанесені нестановленими особами), пред'явлено 121 претензію на суму 8671,119 тис. грн;

– у 2021 р. у сфері лісового господарства проведено 73 перевірки, 470 осіб притягнуто до адміністративної відповідальності на суму 156,892 тис. грн (99,1% стягнуто), нараховано збитків 3774,973 тис. грн. (з них 22,3% нестановленими особами), пред'явлено 32 претензії на суму 2932,794 тис. грн (з них 68,4% за результатами позапланових заходів), стягнуто – 47,5%;

– відзначена більша ефективність позапланових заходів державного нагляду (67% від загальної кількості перевірок);

– основним порушенням під час здійснення державного нагляду є незаконні порубки; зміни у законодавстві, підвищення штрафів за порушення та збільшення такс у методиці нарахування збитків – основні кроки щодо запобігання порушенням в лісовому господарстві.

РОЗДІЛ 1

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОСТІ

1.1. Ліс як об'єкт державного контролю та охорони

Ліси вкривають третину суші, при цьому забезпечують життєдіяльність 1,6 млрд. осіб та виконують життєво важливі функції [33, 34, 37, 38], а також нерозривно пов'язані із Цілями сталого розвитку (6, 13, 15) [24].

На території України вкриті лісом землі становлять 15,9% і характеризуються значними відмінностями між природними зонами та окремими регіонами та районами (у нашій області, наприклад, в Брусилівському районі – 6,2%, а в Олевському – 69,8% [20]) і не досягають оптимального рівня (в країні загалом – на 4,1%, в зоні Полісся на 5,2%, Лісостепу – на 5%, Карпатах – на 3%, Криму – на 8,6%) (рис. 1.1). Площа лісів у 9690 тис. га дозволило Україні зайняти 9 місце у Європі (після рф (1 місце), Швеції, Фінляндії, Туреччини, Іспанії, Франції, Норвегії та Німеччини) [17, 22, 25].

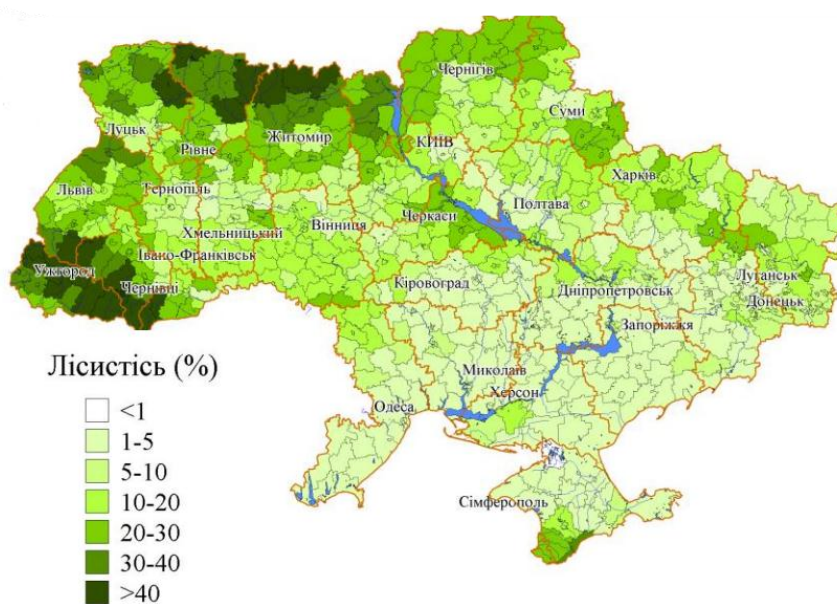

Рис. 1.1. Лісистість території України [25]

Запас деревини – 2,3 млрд. м³ з середнім приростом за рік 35 млн. м³ (рис. 1.2).

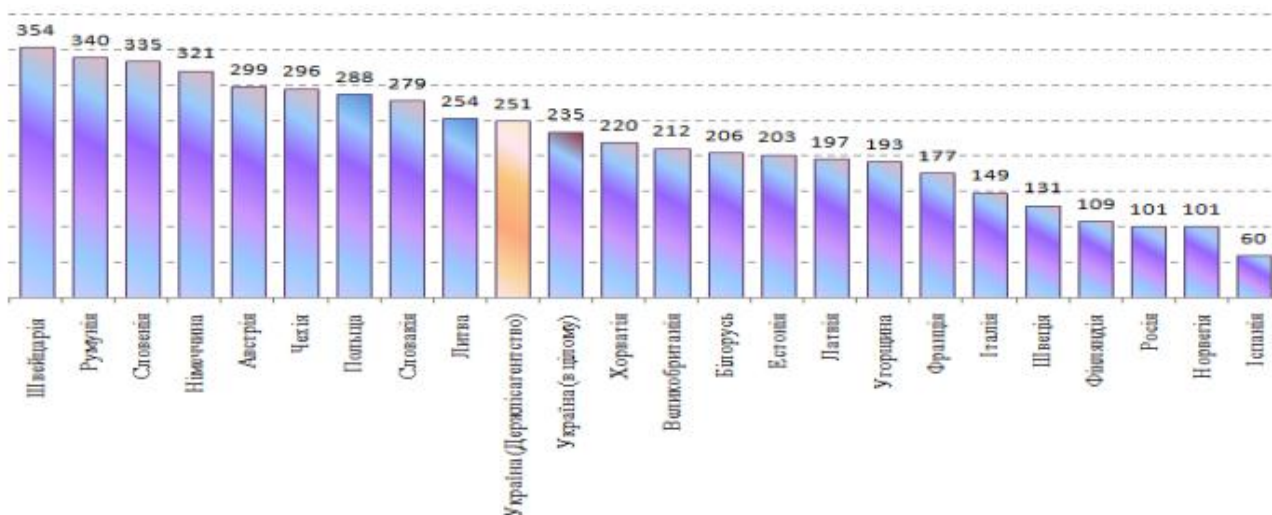

Рис. 1.2. Запаси деревостанів в Україні у порівнянні з європейськими країнами [25]

Відтворення лісів одне з основних завдань ведення лісового господарства (ст. 63, 64 ЛКУ) [11]. У 2020 р. ця площа становила 44798 га (за 10 років площа відтворення лісів скоротилася у 1,6 рази – з 70084 га у 2010 р.), при чому спостерігається її щорічне скорочення відносно попереднього року (у 2012 і 2013 рр. – у 1,04 рази, 2014 р. – 1,2 рази, 2018 р. – 1,3 рази, 2019 і 2020 рр. – 1,1 рази) [7]. У Житомирській області, навпаки, площа відтворення лісів збільшилися у порівнянні з 2010 р. у 1,7 рази (з 4621 га до 8014 га). В територіальному розрізі найбільші площі у 2020 р. у Овруцькому та Олевському районах – 1606 і 1328 га відповідно [30].

Охорона лісів від незаконних рубок, пожеж, захист від шкідників, хвороб, несприятливих погодних умов покладається на працівників державної лісової охорони (ст. 86 ЛКУ, п.1 Порядку від 20.05.2022 р. №612) [11, 18]. За повідомленням ЮНЕП в 2015 – 2020 рр. вирубки склали 10 млн. га, що дорівнює площі Ісландії [34]. А тих природоохоронних заходів, що наразі

впроваджують, недостатньо для збереження життєво важливих функцій лісів [35].

За 2010 – 2020 рр. в Україні рекордні обсяги лісопорушень зафіксовані у 2019 р. – 118,2 тис. м³, 2020 р. – 54,3 тис. м³, 2021 р. – 25,8 тис. м³ (для порівняння у 2010 р. – 15,1 тис. м³, 2014 р. – 11,2 тис. м³); лісові пожежі максимального поширення набули у 2014 р. – 15259 га та 2020 р. – 74623 га; площі всихання лісів збільшувалися з 2012 до 2018 р. у 1,7 рази (з 249 тис. га до 413 тис. га), а з 2019 р. суттєво зменшилися і становили 270 тис. га (2019 р.), 258 тис. га (2020 р.) та 255 тис. га (2021 р.) тис. га; площі загибелі лісів від пошкоджень шкідливими комахами починаючи з 2015 р. по 2018 р. стрімко зростають у 1,6 – 2,3 рази, далі поступово знижуються і у 2020 р. становлять 5492 га; від хвороб знижуються починаючи з 2015 р. і у 2020 р. складають 2079 га; від несприятливих погодних умов знижуються починаючи з 2017 р. і у 2020 р. складають 3919 га [7, 25].

Враховуючи викладене, до завдань контролю за охороною і використанням лісів є наступні чотири (рис. 1.3).

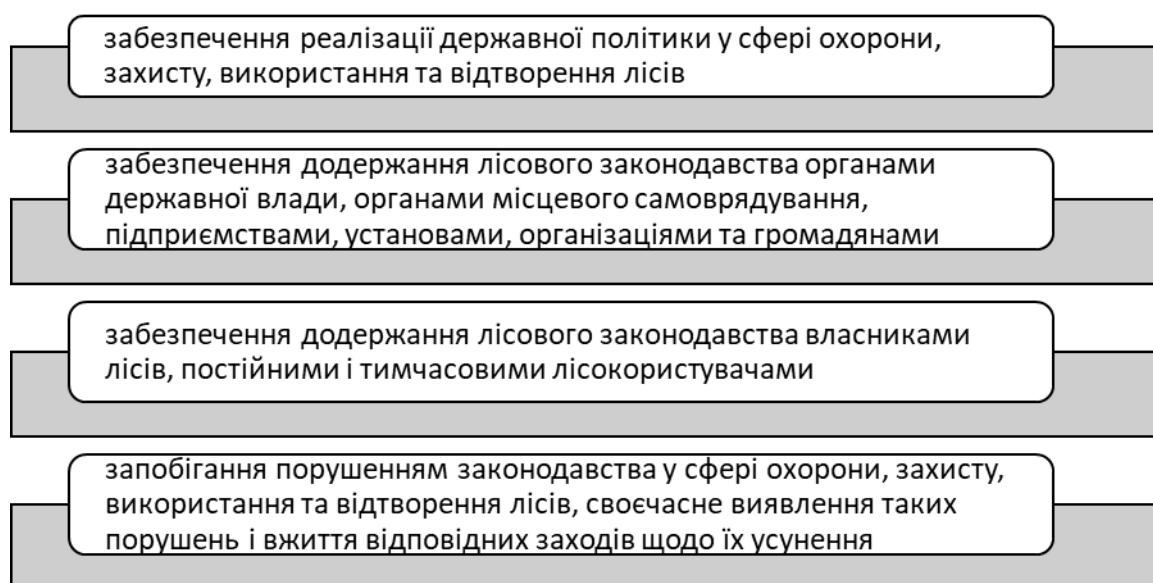

Рис. 1.3. Завдання контролю за охороною і використанням лісів (побудовано автором на основі ст.93 ЛКУ [11])

1.2. Аналіз ефективності здійснення державного контролю у сфері охорони довкілля

У контролі за додержанням суб'єктами господарювання вимог природоохоронного законодавства провідне місце займає Державна екологічна інспекція. Метою даного підрозділу є оцінка ефективності здійснення державного нагляду у сфері охорони довкілля по міжрегіональним територіальним округам Державної екологічної інспекції України по всім ресурсним напрямкам за 2021 р.

На території України функціонує 7 міжрегіональних територіальних округів Державної екологічної інспекції, якими за 2021 р. було проведено 22609 перевірок, складено 23288 протоколів, притягнуто до відповідальності 21582 особи, накладено штрафів на суму 6797 тис. грн, стягнуто – 6526 тис. грн (або 96%), розраховано збитків на 1361183 тис. грн, пред'явлено претензій у 1301392 тис. грн, стягнуто – 62590 тис. грн (або 4,8%).

На основі відношення абсолютних значень результатів діяльності територіальних округів до середнього значення був визначений показник її ефективності та сформовано рейтинг округів:

- за кількістю проведених перевірок: Придніпровський (1,613) > Поліський (1,218) > Центральний (1,072) > Карпатський (0,884) > Південний (0,834) > Південно-Західний (0,830) > Столичний (0,549);
- за кількістю складених протоколів: Поліський (1,845) > Придніпровський (1,665) > Південний (0,875) > Південно-Західний (0,803) > Карпатський (0,703) > Центральний (0,697) > Столичний (0,412);
- за кількістю притягнутих до адміністративної відповідальності: Поліський (1,954) > Придніпровський (1,513) > Південний (0,868) >

- Південно-Західний (0,824) > Карпатський (0,756) > Центральний (0,678) > Столичний (0,406);
- за сумою накладених штрафів: Придніпровський (2,005) > Поліський (1,525) > Південно-Західний (0,940) > Центральний (0,819) > Південний (0,657) > Карпатський (0,578) > Столичний (0,477);
 - за сумою стягнутих штрафів: Придніпровський (2,022) > Поліський (1,560) > Південно-Західний (0,906) > Центральний (0,824) > Південний (0,633) > Карпатський (0,592) > Столичний (0,462);
 - за сумою розрахованих збитків: Центральний (4,555) > Поліський (0,719) > Столичний (0,528) > Придніпровський (0,467) > Південний (0,444) > Південно-Західний (0,198) > Карпатський (0,089);
 - за сумою пред'явлених претензій: Центральний (4,415) > Поліський (0,795) > Столичний (0,535) > Придніпровський (0,489) > Південний (0,460) > Південно-Західний (0,198) > Карпатський (0,107);
 - за сумою стягнутих претензій: Центральний (0,438) > Придніпровський (2,697) > Поліський (0,576) > Південно-Західний (1,140) > Південний (0,419) > Карпатський (1,132) > Столичний (0,598).

Рейтинг територіальних округів Державної екологічної інспекції України за середнім показником ефективності діяльності за 2021 р. має наступний вигляд: Центральний (1,687) > Придніпровський (1,559) > Поліський (1,274) > Південно-Західний (0,730) > Південний (0,649) > Карпатський (0,605) > Столичний (0,496). Перше місце у рейтингу займає ДЕІ Центрального округу; ДЕІ Поліського округу, що здійснює свої повноваження на території нашої області займає третє місце; ДЕІ Столичного округу – останнє сьоме місце.

РОЗДІЛ 2

ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Програма проведення досліджень

Дослідження, метою яких стали висвітлення результатів та оцінка державного нагляду (контроль) у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів на території Житомирської області, проводилися протягом 2021 – 2022 рр.

Програма досліджень передбачала:

- огляд літературних джерел щодо висвітлення лісів як об'єкту державного контролю та необхідності їх охорони, а також аналізу ефективності здійснення державного контролю у сфері охорони довкілля за територіальними округами ДЕІ України;
- вивчення особливостей здійснення державного нагляду в галузі охорони навколишнього природного середовища, в т.ч. охорони, використання та відтворення лісів;
- збір даних щодо результатів державного нагляду у сфері охорони рослинних ресурсів, в т.ч. лісів, що здійснювався Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за період 2019 – 2021 рр.;
- обробка масиву даних;
- визначення особливості розподілу заходів контролю за ресурсними напрямками;
- встановлення особливостей розподілу заходів контролю за плановими й позаплановими перевітками;

- дослідження специфіки адміністративної відповідальності в галузі охорони лісів (протоколи, кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, суми накладених штрафів);
- опрацювання документів щодо особливостей визначення розміру шкоди, заподіяної лісу;
- опрацювання та аналіз матеріалів щодо результатів розрахунку розмірів збитків, заподіяних лісу громадянами, суб'єктами господарювання та підприємствами лісового господарства;
- опрацювання та аналіз матеріалів щодо фактів незаконних рубок дерев невстановленими особами та заподіяної ними шкоди;
- опрацювання та аналіз матеріалів щодо пред'явлених та стягнутих претензії в розрізі громадянам, суб'єктів господарювання та державних підприємств лісового господарства;
- графічне представлення даних;
- формулювання висновків та пропозиції.

2.2. Методика досліджень

Матеріали по проведеним плановим і позаплановим заходам контролю, що здійснювалися Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за період 2019 – 2021 рр., стали основою для висвітлення результатів державного контролю у сфері охорони та використання лісів на території Житомирської області.

ДЕІ Поліського округу – міжрегіональний територіальний орган Держекоінспекції, повноваження якого поширюються на території Житомирської та Рівненської областей. Згідно з Положенням про Державну екологічну інспекцію Поліського округу (нова редакція), затвердженим Наказом

Державної екологічної інспекції України від 01 червня 2021 р. № 252, однією із сфер державного нагляду (контролю) ДЕІ Поліського округу за додержанням територіальними органами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами вимог законодавства є сфера охорони, захисту, використання та відтворення об'єктів рослинного світу та лісів (рис. 2.1) [15].

Державна екологічна інспекція Поліського округу у галузі охорони та використання лісів здійснює контроль у наступних напрямках (рис. 2.1):

пошкодження дерев і чагарників, знищення або пошкодження лісових культур, сянців або саджанців у лісових розплідниках і на плантаціях, природного підросту та самосіву на землях, призначених для відновлення лісу, законність вирубування	повнота та законність здійснених заходів щодо відтворення лісів, зокрема цінними та рідкісними породами дерев, породами, притаманними відповідному регіону, та повнота заходів з догляду за лісовими культурами на землях для відновлення лісу	раціональне та невиснажливе використання лісових ресурсів
добування продуктів лісу та використання лісових ресурсів	здійснення комплексу необхідних заходів захисту для забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних рубок, шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу, застосування пестицидів і агрохімікатів у лісах	використання пожезахисних смуг, водоохоронних і захисних лісових насаджень
заготівля деревини в порядку рубок головного користування та здійснення лісгосподарських заходів	експлуатація нових і реконструйованих підприємств, цехів, транспортних шляхів, магістральних трубопроводів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає шкідливому впливу на стан і відтворення лісів	збереження корисної для лісу фауни

Рис. 2.1. Сфери контролю Державної екологічної інспекції Поліського округу у галузі охорони, захисту, використання та відтворення об'єктів рослинного світу та лісів

Правові та організаційні засади, порядок здійснення державного нагляду (контролю) визначаються Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V

[21].

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №182 визначено 6 критеріїв, на підставі яких суб'єкт господарювання відноситься до однієї з трьох груп ризику та визначається частота проведення перевірок (заходів державного нагляду) (на основі нарахованих балів: незначний ступінь – до 20 балів – не частіше 1 разу на 5 років; середній – 21-40 балів – 1 раз на 3 роки, високий – 41-100 балів – 1 раз на 2 роки). Так, наприклад, за провадження діяльності на землях лісогосподарського призначення 25 балів; за заготівлю деревини більше та менше 20 тис. м³/рік постійними лісокористувачами – 38 та 21 бал відповідно, іншими лісокористувачами – менше або більше 5 тис. м³/рік – 18 та 25 балів відповідно; за заготівлю деревини під час поліпшення санітарного стану лісів більше 40% всього обсягу заготівлі або заготівля ділової деревини більше 10% на ділянці – 15 балів; порушення вимог пожежної безпеки в лісах – 18 балів, права державної власності на ліси – 38 балів тощо [16].

РОЗДІЛ 3

РОЗДІЛ 3. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Особливості розподілу заходів контролю за ресурсними напрямками, планові й позапланові перевірки

Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за 2019 – 2021 р. було проведено загалом 4504 ресурсні перевірки, перевірено 1529 об'єктів державного нагляду. Саме у 2021 р. було здійснено найбільше таких заходів (рис. 3.1).

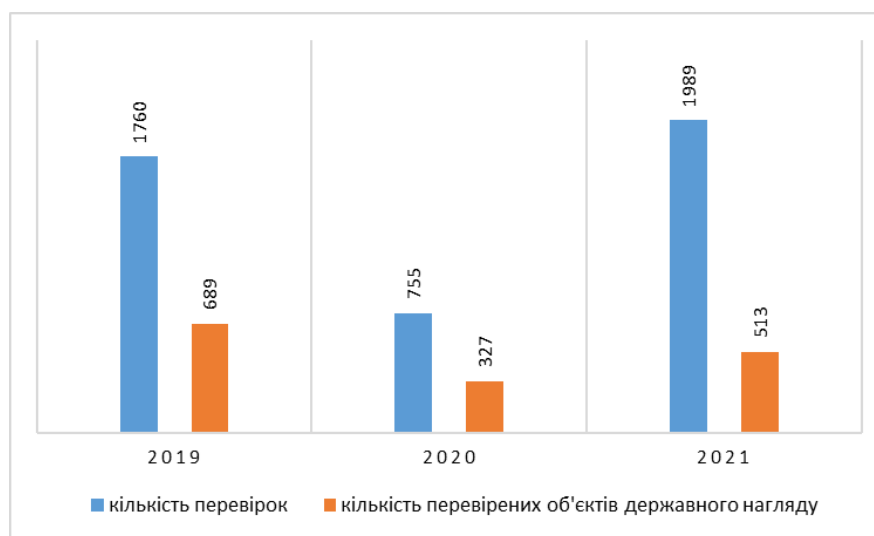

Рис. 3.1. Проведені заходи державного нагляду та перевірені об'єкти Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за 2019 – 2021 р.

Серед проведених 1989 перевірок у всіх сфера контролю (водні ресурси – 28,1%, атмосферне повітря – 16,9%, земельні ресурси – 12,2%, землі водного фонду – 3,5%, надра – 4,3%, поводження з відходами – 20,4%, тваринний світ – 2,2%, рибні ресурси – 4,4%, природно-заповідний фонд – 1,8%) 124 заходи

державного нагляду (або 6,2%) стосувалися рослинного світу (рис. 3.2). У сфері рослинного світу 58,9% перевірок були здійснені у сфері лісового господарства.

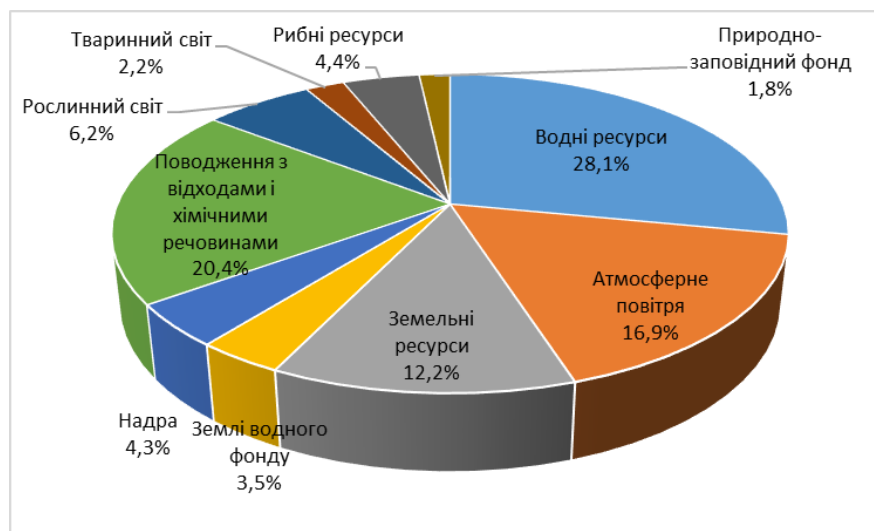

Рис. 3.2. Розподіл проведених перевірок за ресурсними напрямками

Із 73 заходів державного нагляду, здійснених у сфері охорони лісів у 2021 р., 32,9% були плановими і 67,1% позаплановими, в загальному у сфері охорони рослинного світу – 38,7% плановими і 61,3% позаплановими (рис. 3.3).

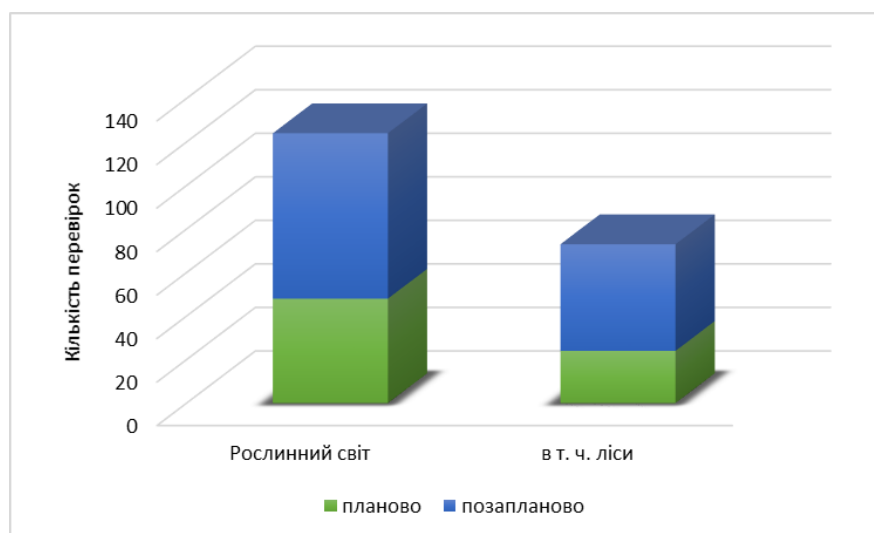

Рис. 3.3. Кількість перевірок у сфері охорони рослинного світу, в т.ч. лісів, проведених на території Житомирської області у 2021 р.

3.2. Адміністративна відповідальність

В результаті проведених перевірок та рейдів складено 694 адміністративних протоколів, в т.ч. у сфері охорони лісів – 470.

По охороні рослинного світу протягом трьох років до адміністративної відповідальності у вигляді штрафів притягнуто 1732 особи (найбільша кількість – 693 особи – у 2021 р., найменша – у 2020 р. – 442 особи).

По охороні лісових ресурсів протягом 2021 р. до адміністративної відповідальності у вигляді штрафів притягнуто 470 осіб, з них за результатами планових заходів державного нагляду – 322 (68,5%), позапланових – 148 (31,5%); такою є і кількість складених протоколів (рис. 3.4).

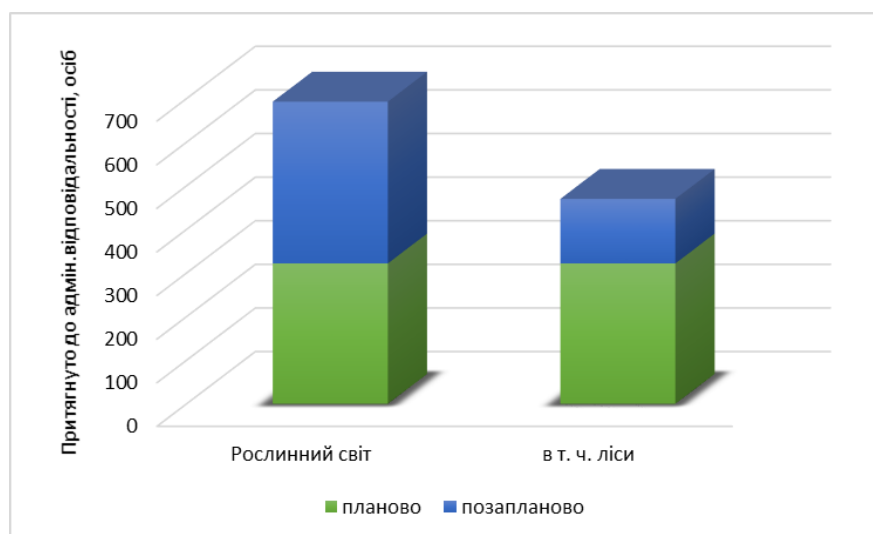

Рис. 3.4. Інформація щодо кількості осіб, притягнутих до відповідальності за результатами перевірок на території Житомирської області у 2021 р.

Сума накладених штрафів у сфері охорони рослинного світу склала за 2019 – 2021 рр. склала 776,352 тис. грн (найбільше штрафів було накладено у 2020 р. – 365,408 тис. грн, найменше – у 2019 р. – 122,239 тис. грн), стягнуто – 719,077 тис. грн. Відсоток стягнень становив 96,5% (2019 р.), 88,8% (2020 р.) і 95,8% (2021 р.) (рис. 3.5).

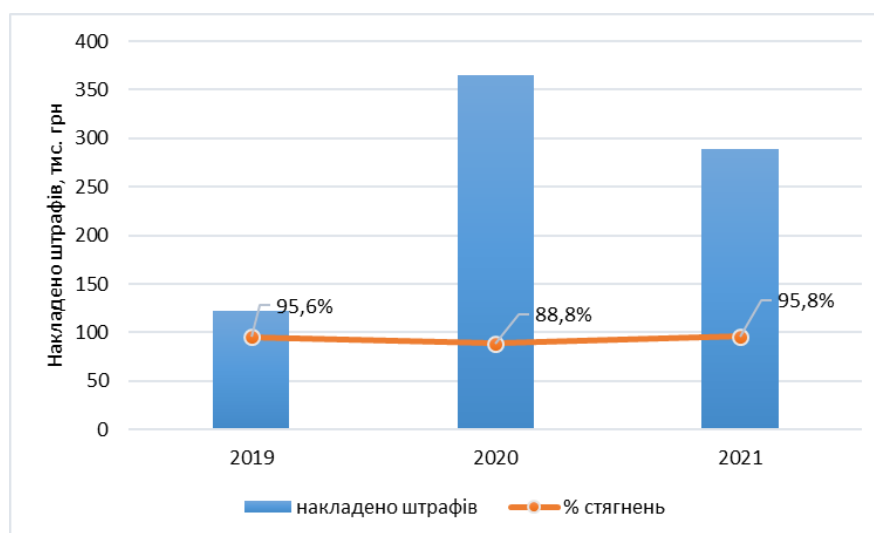

Рис. 3.5. Суми накладених штрафів та відсоток їх стягнень, 2019 – 2021 рр.

Сума накладених штрафів у сфері лісового господарства склала 156,892 тис. грн, стягнуто 155,532 тис. грн (99,1%). За результатами планових заходів контролю було стягнуто 96,7% (81,396 тис. грн із 84,116 тис. грн), позапланових – 101,9% з у рахуванням попереднього періоду (74,136 тис. грн із 72,776 тис. грн) (рис. 3.6).

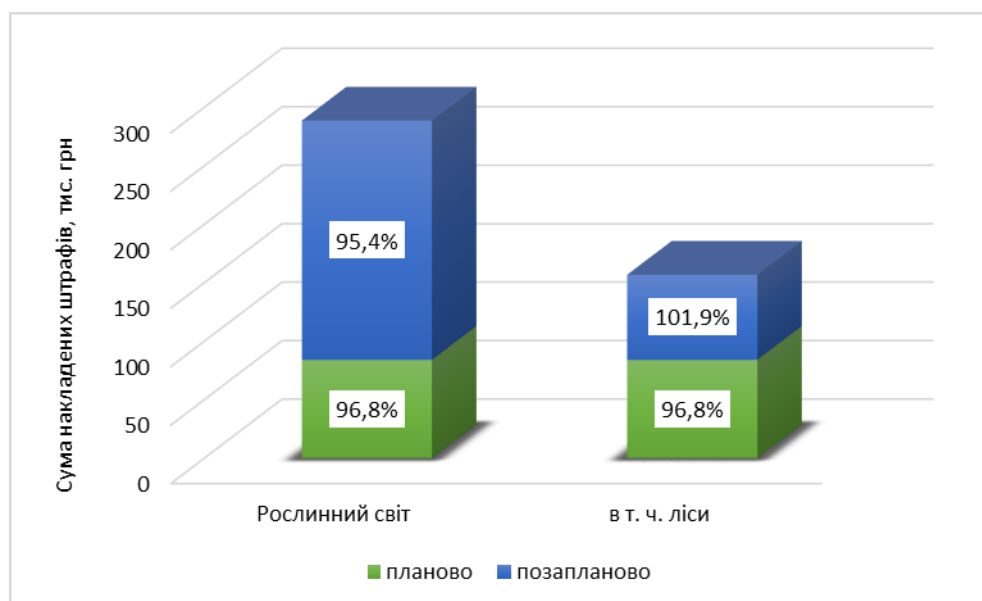

Рис. 3.6. Інформація щодо накладених та стягнутих сум штрафів за результатами державного нагляду у сфері рослинного світу, в т.ч. лісів, на території Житомирської області у 2021 р.

3.3. Розраховані збитки

Розмір шкоди, заподіяної лісу розраховується на основі відповідних такс, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 № 665 [20] з урахуванням індексів споживчих цін (індекси інфляції) згідно даних Держкомстату (рис. 3.7).

незаконне вирубування та пошкодження дерев і чагарників до ступеня припинення росту	пошкодження дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту	знищення або пошкодження лісових культур, природного підросту та самосіву на землях, призначених для відновлення лісу
знищення або пошкодження сіянців, саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях	самовільна заготівля сіна та випасання худоби на лісових ділянках	знищення або пошкодження відмежувальних знаків у лісах
пошкодження сіножатей, пасовищ і ріллі на землях лісогосподарського призначення	знищення або пошкодження лісоосушувальних каналів, дренажних систем і доріг на лісових ділянках	порушення правил заготівлі лісової підстилки
	порушення правил заготівлі лікарських рослин, дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід тощо	

Рис. 3.7. Шкода, заподіяна лісу підприємствами, установами, організаціями та громадянами, розмір якої обчислюється на основі встановлених такс [20]

За виявленими фактами пошкодження дерев та незаконних рубок за три роки розраховано збитків на суму 24154,568 тис. грн, в т.ч. 8261,184 тис. грн нанесених невстановленими особами (найбільші суми збитків були розраховані у 2020 р. – 13770,505 тис. грн, найменші – у минулому 2021 р. – 4055,998 тис. грн, в т.ч. нанесені невстановленими особами – 4982,578 та 1103,647 тис. грн

відповідно) (рис. 3.8).

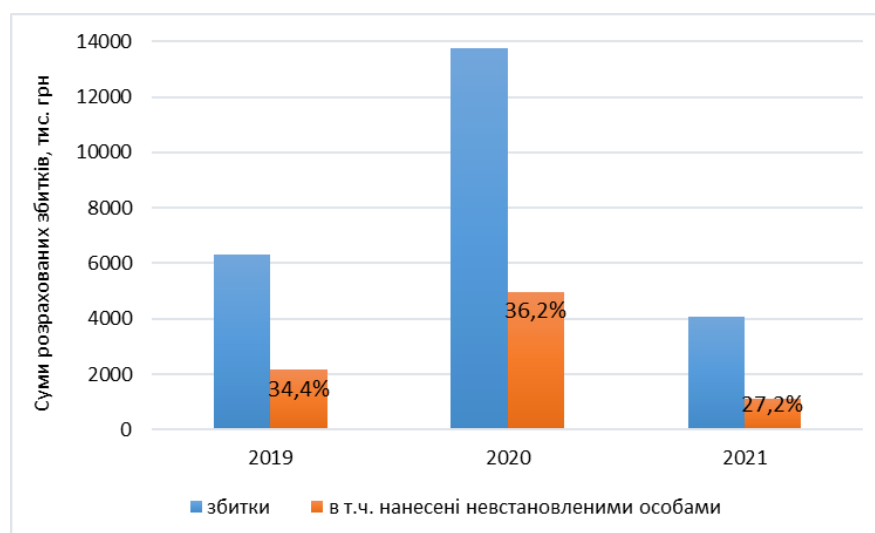

Рис. 3.8. Суми розрахованих збитків, в т.ч. нанесених невідомими особами на території Житомирської області, 2019 – 2021 рр.

У сфері лісового господарства розраховані збитки сягнули 3774,973 тис. грн., в т.ч. 842,179 тис. грн. невідомими особами, що склало 93,1% та 76,3% відповідно від збитків, розрахованих за ресурсним напрямом охорона рослинного світу. Збитки, нанесені невідомими особами у сфері лісового господарства, які розраховані лише за результатами позапланових перевірок, склали у 2021 р. 29,7% всіх збитків (рис. 3.9).

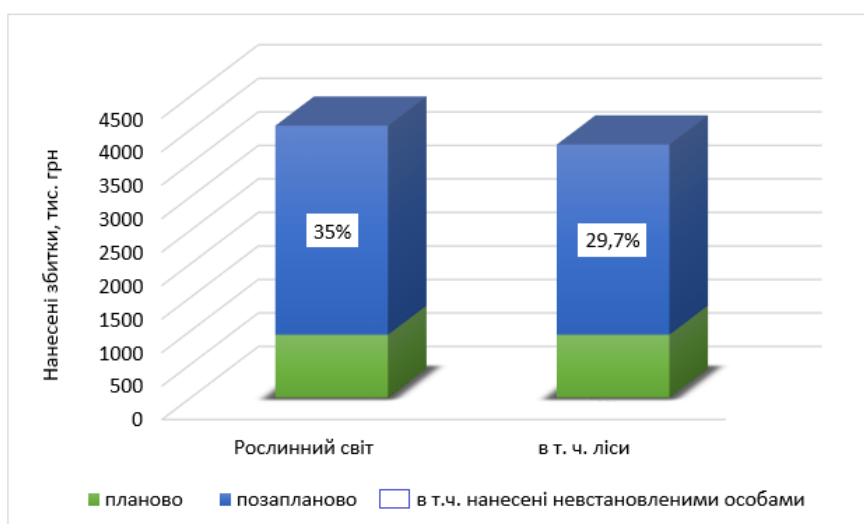

Рис. 3.9. Інформація щодо сум розрахованих збитків за результатами планових та позапланових заходів державного нагляду у сфері рослинного світу, в т.ч. лісів, на території Житомирської області у 2021 р.

Інформація щодо фактів незаконних рубок дерев невстановленими особами представлено в табл. 3.1 – 3.3. Так у 2019 р. по таким випадкам 21 матеріал передано в правоохоронні органи (табл. 3.1), у 2020 р. – 31 матеріал (табл. 3.2), у 2021 р. – 11 матеріалів (табл. 3.3).

Таблиця 3.1

Незаконні рубки невстановленими особами у 2019 р.

Місце виявлення незаконної рубки	Нанесені збитки, тис. грн	Правоохоронні органи, до яких передано матеріали
Чуднівський район	13,765	Чуднівське ВП
поблизу с. Волосівка на території Чуднівського району	31,722	Чуднівське ВП
знесення зелених насаджень у с. Нова Романівка Новоград-Волинського району	274,300	Новоград-Волинське ВП
ДП «Бердичівське ЛГ» Чуднівське лісництво	126,984	Чуднівське ВП
поблизу с. Сонячне Житомирського району	140,077	Житомирське РВП
поблизу с. Велика П'ятигірка, Бердичівського району	425,429	Слідче управління ГУНП в Житомирській області
поблизу с. Велика П'ятигірка, Бердичівського району (в смузі відводу автодороги В.Пятигірка – с.Лісове)	30,240	Слідче управління ГУНП в Житомирській області
м. Новоград-Волинський	2,463	Новоград-Волинське ВП
водоохоронна зона р. Смолка, м. Новоград-Волинський	14,363	Новоград-Волинське ВП
с. Ірша Радомишльського району	361,372	Радомишльське ВП
за межами с. Межиріччя, Радомишльський район	175,177	Радомишльське ВП
земельна ділянка по вул. Борисова,4, м. Новоград-Волинський	48,203	Новоград-Волинське ВП
за межами населеного пункту с. Сонячне Житомирського району	461,270	Житомирське районне ВП
сmt. Біла Криниця Радомишльського району	101,387	Радомишльське ВП Коростишівського ВП ГУНП в Житомирській області
ДП «Олевський лісгосп АПК»	386,804	Управління служби безпеки в Житомирській області
м. Житомир, поблизу вул. Крошенська, 47	27,586	Житомирське РВП
ДП «Малинський лісгосп АПК»	4,929	Малинське ВП
незаконне знесення зелених насаджень у м. Житомир	4,800	Житомирське ВП
Брусилівський район	112,772	Брусилівське ВП
незаконне знесення зелених насаджень у м. Житомир	5,356	Коростенське ВП

*ВП – відділення поліції

Таблиця 3.2

Незаконні рубки невстановленими особами у 2020 р.

Місце виявлення незаконної рубки	Нанесені збитки, тис. грн	Правоохоронні органи, до яких передано матеріали
м. Житомир (звернення на гарячу лінію гр. Павлюка В.П.)	14,663	Житомирське ВП
с. Краснобірка Радомишльського району (звернення на гарячу лінію гр. Мельника В.)	54,350	Радомишльське ВП
ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК», поблизу с. Варварівка Новоград-Волинського району	46,492	Новоград-Волинське ВП
землі запасу Тетерівської ОТГ біля с. Михайлівка Житомирського району	44,486	Житомирське РВП Житомирського відділу ГУНП в Житомирській області
Тетерівська ОТГ поблизу с. Михайлівка Житомирського району (звернення гр. Брилеєва В.П.)	2065,502	Житомирське РВП Житомирського відділу ГУНП в Житомирській області
землі державного значення Миропільської ОТГ Романівського району (лісосмуга).	137,007	Романівське ВП
територія Садківської с/р, поблизу с. Садки, Романівського району (лісосмуга)	7,299	Романівське ВП
м. Житомир (звернення гр. Новаковського В.І.)	20,244	Житомирське РВП
ДП «Бердичівське ЛГ» (відповідно до листа ГУНП в Житомирській області Чуднівського відділення поліції, Бердичівського відділу поліції)	113,259	ГУНП в Житомирській області, Чуднівське ВП, Бердичівське ВП
Народицька ОТГ	614,329	Народицьке ВП
дачний масив Бобровський-1 Житомирського району	27,543	Житомирське РВП
с. Теренці Хорошівського району	19,326	Хорошівське ВП
м. Житомир, вул. Коростишівська	21,895	Житомирське РВП
між селами Новий завод та Олізарка Пулинського району Житомирської області	262,154	Пулинське ВП, Новоград-Волинське ВП
землі запасу с. Троковичі Черняхівського району	5,350	Черняхівське ВП
с. Василівка Попільнянського району	5,850	Попільнянське ВП
Новобратська с/р Малинського району (звернення гр. Ширченко)	128,137	ГУНП в Житомирській області
садове товариства Бобровський-1 Житомирського району (звернення гр. Марусової Л.І.)	13,586	Житомирське РВП, Житомирське ВП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир (лист Житомирської міської ради)	4,800	Житомирське ВП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир (колективне звернення жителів	11,400	Житомирське ВП ГУНП в

міста)		Житомирській області
сmt. Лугини	0,400	ГУНП в Житомирській області, Лугинське ВП, Коростенське ВП
м. Житомир (звернення гр. Барбаша Е.О.)	8,050	ГУНП в Житомирській області
лісовий масив поблизу с. Цвіля Пулинського району на території Куренської с/р	1356,465	ГУНП в Житомирській області. Зареєстровано кримінальне провадження (ч. 1 ст. 246 ККУ)
с.Рогачі Ружинського району (звернення гр. Мазурука О.С.)	18,325	Ружинське ВП, Бердичівське ВП, ГУНП в Житомирській області
лісовий масив на землях державної власності поблизу с. Видумка Бабичівської с/р Пулинського району (звернення гр. Козаченка В.М.)	293,371	ГУНП в Житомирській області
лісовий масив на землях державної власності поблизу с. Видумка Бабичівської с/р Пулинського району (звернення гр. Козаченка В.М.)	373,764	ГУНП в Житомирській області
лісовий масив на землях державної власності поблизу с. Видумка Бабичівської с/р Пулинського району (звернення гр. Козаченка В.М.)	3343,275	ГУНП в Житомирській області
лісовий масив на землях державної власності поблизу с. Видумка Бабичівської с/р Пулинського району (звернення гр. Козаченка В.М.)	2323,716	ГУНП в Житомирській обл. (для відкриття кримінальних проваджень)
лісовий масив на землях державної власності поблизу с. Видумка Бабичівської с/р Пулинського району (звернення гр. Козаченка В.М.)	6334,126	ГУНП в Житомирській обл. (для відкриття кримінальних проваджень)

До Баранівського відділення поліції передано 1 матеріал з ознаками кримінального правопорушення: розраховано збитки на суму 63,192 тис. грн (гр. Домашин Ю.Г. по факту незаконних рубок дерев вздовж узбіччя автодороги між населеними пунктами сmt. Баранівка та сmt. Довбиш (ст.65-1 КУпАП) ознаки ст. 246 ККУ).

Відкрито 1 кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення передбаченого ч. 1 ст 246 КК України (за результатами

розгляду справи щодо незаконної порубки дерев на території Новобратської СР, Малинського району).

1 справа на суму 1356,456 тис. грн (незаконна порубка дерев в лісовому масиві поблизу с. Цвіля Пулинського району на території Куренської с/р) передана до Житомирської обласної прокуратури.

Таблиця 3.3

Незаконні рубки невстановленими особами у 2021 р.

Місце виявлення незаконної рубки	Нанесені збитки, тис. грн	Правоохоронні органи, до яких передано матеріали
біля заправки ЮПДЖІ в м. Житомир	38,225	Житомирське ВП
с. Зарічани Житомирського району	17,163	Житомирське РУП, Житомирське ВП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир	0,600	Житомирське РУП, Житомирське ВП ГУНП в Житомирській області
біля с. Рея Бердичівського району	773,277	ГУНП в Житомирській області
між с. Білка та с. Кам'янка Коростенського району	68,902	РУП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир	3,500	ВП № 1 Житомирського РУП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир	19,900	ВП № 1 Житомирського РУП ГУНП в Житомирській області
м. Житомир	6,700	ВП № 1 Житомирського РУП ГУНП в Житомирській області
сmt. Хорошів	11,000	ВП № 4 Житомирського РУП ГУНП в Житомирській області
Романівська ОТГ Житомирського району	164,38	Житомирське РУП ГУНП в Житомирській області

3.4. Пред'явлені та стягнуті претензії

За 2019 – 2021 рр. у сфері охорони рослинних ресурсів було пред'явлено до сплати 121 претензія (39 – у 2019 р. та 41 – у 2020 і 2021 рр.) на суму 8671,119 тис. грн (найбільша сума претензій у 2019 р. – 3565,084 тис. грн, найменша – у

2020 р. – 2225,651 тис. грн).

У сфері охорони рослинних ресурсів у 2021 р. пред'явлено до сплати 41 претензію на суму 2954,601 тис. грн, з них 32 у сфері лісового господарства на суму 2932,794 тис. грн (рис. 3.10).

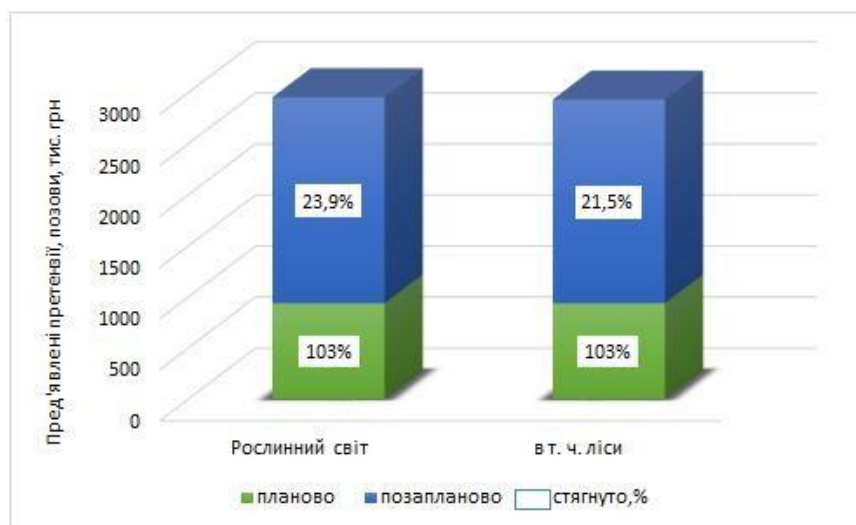

Рис. 3.10. Інформація щодо сум пред'явлених та стягнутих претензій за результатами планових та позапланових заходів державного нагляду у сфері рослинного світу, в т.ч. лісів, на території Житомирської області у 2021 р.

Зокрема, у 2019 р. громадянам було пред'явлено 15 претензій за незаконну порубку дерев та пошкодженням дерев до ступеня припинення і неприпинення росту на суму 453,372 тис. грн та АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» «Іршанський ГЗК» на суму 8,442 тис. грн (табл. 3.4), 23 підприємства лісового господарства на суму 3114,472 тис. грн (рис. 3.10а), у 2020 р. – з 41 претензії на 20 претензій громадянам на суму 66,716 тис. грн, 2 товариствам з обмеженою відповідальністю на суму 20,881 (ТОВ «ЮПДЖІ», ТОВ «ЕСПІІ ІНЖИНІРИНГ») (табл. 3.5), 19 підприємствам лісового господарства на суму 2284,687 тис. грн (рис. 3.10б); у 2021 р. – 16 громадянам на суму 44,982 тис. грн, 2 комунальним підприємствам на суму 7,125 тис. грн (табл. 3.6), 23 підприємствам лісового господарства на суму 2902,494 тис. грн (рис. 3.10в).

Таблиця 3.4

Пред'явлені претензії громадянам та суб'єктам господарювання у 2019 р.

Суб'єкт, якому пред'явлено претензію	Обставини, на підставі яких пред'явлено претензію	Сума претензії, тис. грн	Факт сплати претензії
гр. Назаров С.М.	незаконна порубка дерев на території Романівського району	80,145	відомості відсутні
гр. Каказей А.М.	незаконна порубка дерева породи на території Попільнянського району, с.Квітневе	8,489	
гр. Матвійчук І.О.	незаконна порубка дерева на території Новоград-Волинського району	6,144	
гр. Якубовський О.В.	незаконна порубка дерев на території Новоград-Волинського району, неподалік с. Кикова	6,144	
гр. Дубровський А.А.	незаконна порубка дерев на території ДП «Малинський лісгосп АПК»	2,136	сплачено
гр. Мосійчук В.А.	незаконна порубка дерев на території Новоград-Волинського лісництва ДП«Новоград-Волинський лісгосп АПК»	6,775	відомості відсутні
гр. Новорок Р.А.	незаконна порубка дерев на території Новоград-Волинського лісництва ДП«Новоград-Волинський лісгосп АПК»	6,775	
гр. Павлюк С.М.	незаконна порубка дерев на території Новоград-Волинського лісництва ДП«Новоград-Волинський лісгосп АПК»	1,23	
гр. Афонін О.Є.	незаконна порубка дерев на території Пулинського району	295,558	
гр. Гайченя Ю.М.	незаконна порубка дерев на території ДП «Олевський лісгосп АПК»	2,136	сплачено
гр. Мирутенко О.В.	незаконна порубка дерев на території ДП «Малинський лісгосп АПК»	0,918	сплачено
гр. Вікарчук А.М.	незаконна порубка дерев на території Пулинського ОТГ	0,288	відомості відсутні
гр. Петренко А.М.	незаконна порубка дерев на території ДП «Малинський лісгосп АПК»	2,631	
гр. Максименко С.М.	незаконна порубка дерев	11,061	
гр. Рубан М.В.	пошкодження дерев на території ДП «Житомирське ЛГ»	22,942	сплачено
АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» Філія «Іршанський ГЗК»	незаконна порубка дерев	8,442	відомості відсутні

Таблиця 3.5

**Претензії громадянам та суб'єктам господарювання у 2020 р.:
пред'явлені та сплачені**

Суб'єкт, якому пред'явлено претензію	Обставини, на підставі яких пред'явлено претензію	Сума претензії, тис. грн	Факт сплати претензії
гр. Сергійчук В.С.	незаконна порубка 1 дерева на території Ємільчинської ОТГ	0,498	відомості відсутні
гр. Яськов В.І.	незаконна порубка 1 дерева на території Харитонівської с/р Поблизу с. Соболівка, Коростишівського району	0,498	сплачено
гр. Щербаков В.В.	незаконна порубка 1 дерева породи дуб на території Садківської с/р, поблизу с. Садки, Романівського район	2,71	відомості відсутні
гр. Лющенко А.В.	самовільна порубка новорічної ялинки	0,498	відомості відсутні
гр. Бабич О.О.	незаконна порубка 1 дерева на землях лісового фонду ДП «Бердичівське ЛГ»	0,498	відомості відсутні
гр. Коваль В.П.	незаконна порубка 1 на біля с. Сокільча, Попільнянського району	0,498	
гр. Ткачук О.П.	незаконна порубка 1 дерева на території Станішівської ОТГ поблизу с. Павленівка	4,666	сплачено
гр. Якобчук І.О.	незаконна порубка зелених насаджень в м. Баранівка	8,779	відомості відсутні
гр. Бенедичук О.П.	незаконна порубка двох сироростучих дерев породи осика у водоохоронній зоні р. Кам'янка, смт. Черняхів	5,6	сплачено
гр. Євпак В.А.	незаконна порубка двох дерев Новоград-Волинський лісгосп АПК	7,273	відомості відсутні
гр. Козирев Г.В.	незаконна порубка дерев в межах населеного пункту смт Нова-Борова, Хорошівський район	0,463	
гр. Маліновський П.М.	незаконна порубка дерев	2,65	сплачено
гр. Козенюк С.М.	незаконна порубка дерев на території Ружинського лісництва ДП «Коростишівський лісгосп АПК»	7,598	сплачено
гр. Радченко В.Д.	незаконна порубка дерев на території с. Кам'янка. Житомирський район	5,902	сплачено
гр. Власенко А.М.	незаконна порубка дерева породи сосна у м. Малин	0,137	відомості відсутні
гр. Товкач М.В.	незаконна порубка дерева	0,502	
гр. Бугайов В.М.	незаконна порубка дерева в м. Житомир	6,000	
гр. Лавренчук В.В.	незаконно знищено 3 дерева породи тополя в м. Житомир	10,95	
гр. Дровдюк А.А.	незаконна рубка 1 дерева на території Піщівської сільської ради	0,498	сплачено
гр. Окорський І.І.	незаконна порубка 1 дерева на землях	0,498	відомості

	лісового фонду ДП «Пулинський лісгосп АПК»		відсутні
ТОВ «ЮПДЖІ»	незаконна рубка дерев породи каштан в м. Житомир	7,600	
ТОВ «ЕСППІ ІНЖИНІРИНГ»	незаконна порубка дерев	13,281	
сплачені претензії за попередній період (2019 р.)			
Гр. Вікарчук	незаконна порубка дерев	0,288	сплачено
Гр Петренко А.М.	незаконна порубка дерев	2,631	сплачено
ДП "Словечанське ЛГ"	незаконна порубка дерев, пошкодження дерев	46,663	сплачено
АТ "Об'єднана гірничо-хімічна компанія" філія Іршанський ГЗК"	незаконна порубка дерев	8,442	сплачено
ДП "Ємільчинський лісгосп АПК"	Незаконна рубка дерев	44,603	часткова сплата із 90515,39 грн
ДП «Коростишівське лісове господарство»	незаконна рубка та пошкодження дерев	25,493	
ДП «Радомишльський лісгосп АПК»	незаконна порубка дерев	26,743	часткова сплата із 91,951 тис. грн
ДП «Коростенський лісгосп АПК»	незаконна порубка дерев	35,000	часткова сплата із 100,293 грн
ДП «Житомирське ЛГ»	незаконна порубка та пошкодження дерев	163,529	часткова сплата із 222,756 грн
ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	незаконна рубка дерев	30,912	часткова сплата із 90,515 грн
ДП «Радомишльський лісгосп АПК»	незаконна порубка дерев	47,691	часткова сплата із 91,951 грн

Таблиця 3.6

**Претензії громадянам та суб'єктам господарювання у 2021 р.:
пред'явлені та сплачені**

Суб'єкт, якому пред'явлено претензію	Обставини, на підставі яких пред'явлено претензію	Сума претензії, тис. грн	Факт сплати претензії
гр. Яремчук М.М.	незаконна порубка дерев	0,630	відомості відсутні
гр Кравченко М.В.	незаконна порубка дерева породи сосна	0,519	сплачено

гр. Добровольський Б.Р	незаконна порубка дерева породи сосна	0,519	сплачено
гр. Богомура В.В.	незаконна порубка дерева породи сосна	0,519	сплачено
гр. Коростенський В.М.	незаконна порубка дерева	0,519	сплачено
гр. Ревуцький В.А.	незаконна порубка дерева	0,519	сплачено
гр. Савич В.О.	незаконна порубка дерева	0,519	сплачено
гр. Ренкас Г.П.	незаконна порубка дерева	0,519	сплачено
гр. Дубравський М.І.	пошкодження 2 дерев до ступеня припинення росту м. Житомир, матеріали передані на правоохоронні органи (ВП № 1 Житомирського РУП в Житомирській області, лист № 2-06/1745 від 20.04.2021 року) для встановлення винних осіб, за результатом розгляду правоохоронними органами встановлено винні особи. ДЕІ Поліського округу пред'явлена претензія.	2,250	сплачено
гр. Стройванс С.М.	пошкодження дерева до ступеня неприпинення росту дерева, претензія від 28.08.2021 №79-2.6/27) (ст. 153 КУпАП)	0,375	сплачено
гр. Плотніков С.Б.	незаконна порубка дерев с. Дубище Житомирського району	4,900	відомості відсутні
гр. Мельник А.Ю.	незаконне зрізання дерев на території ДП «Корстенський лісгосп АПК»	20,164	сплачено
гр. Немолук М.	незаконне зрізання дерев на території с. Глибочок Новогуївинської ОТГ	5,600	сплачено
гр. Шевчук В.	– незаконна порубка дерев на території ДП «Пулинський лісгосп АПК»	6,540	відомості відсутні
гр. Ковальчук О.М.	незаконна порубка дерева	0,445	відомості відсутні
гр. Скрицька А.Ю.	незаконна порубка дерева	0,445	відомості відсутні
КП «Овруч» Овруцької міської ради»	пошкодження 2 дерев породи груша та липа в с.Заріччя Овруцької ОТГ	4,100	сплачено
КП Краснопільська с/р «Україна»	незаконна порубка в с. Іванопіль Бердичівського району	3,025	відомості відсутні
сплачені претензії за попередній період (2019-2020 рр.)			
гр. Лавренчук В.В.	незаконно знищено 3 дерева породи тополя в м. Житомир	10,950	сплачено
гр. Сус Б.Б.	пошкодження сироростучих дерев	19,066	сплачено
гр. Бугайов В.М.	незаконна порубка дерев	6,000	сплачено
гр. Каказей А.М.	незаконна порубка 1 дерева за межами населеного пункту (ліс)	8,488	сплачено
гр. Куликівський В.О.	незаконна порубка та пошкодження дерев (пред'явлені збитки у 2021р.)-	12,367	сплачено
ДП «Словечанський лісгосп АПК»	незаконна порубка та пошкодження дерев	40,017	сплачено

ДП «Білокоровицьке ЛГ»	позапланова перевірка 2020 року, незаконна порубка, пошкодження дерев	31,517	сплачено
ДП «Словечанське ЛГ»	позапланова перевірка 2020 року, незаконна порубка, пошкодження дерев	31,958	сплачено
ДП «Коростенський лісгосп АПК»	позапланова перевірка 2020 року, пошкодження дерев	7,125	сплачено
ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	незаконна порубка дерев (претензія виставлена у 2019 році)	15,000	остаточна сплата
ДП «Бердичівське ЛГ»	позапланова перевірка 2020 року, незаконна порубка дерев	502,442 тис. грн	сплачено 174,949 тис. грн.

У 2021 р. було сплачено 37 претензій з урахуванням попереднього періоду (2019 – 2020 рр.) на суму 1446,739 тис. грн. З 32 претензій у сфері лісового господарства 13 на суму 937,119 тис. грн пред'явлено за результатами планових перевірок, 19 на суму 1995,675 тис. грн – позапланових. Стягнуто за результатами планових заходів контролю 11 претензій на суму 965,305 тис. грн (103%) та за результатами позапланових заходів – 17 претензій на суму 428,529 тис. грн (21,5%) (рис. 3.9).

Основними порушеннями під час здійснення планових і позапланових заходів державного контролю у державних підприємствах лісового господарства були: незаконна порубка ((здійснюються без дозволу або за дозволом, який видався із порушенням, або з порушенням термінів, зазначених у дозволі, або понадлімітну кількість чи не тих порід, що визначено у дозволі) та пошкодження дерев до ступеня припинення і неприпинення росту, пошкодження відмежувальних знаків. На проблемі незаконних рубок акцентується й увага у Державній стратегії управління лісами України до 2035 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р [22].

Зміни у законодавстві, підвищення штрафів за порушення та збільшення такс у методиці нарахування збитків – основні кроки щодо запобігання порушенням в лісовому господарстві.

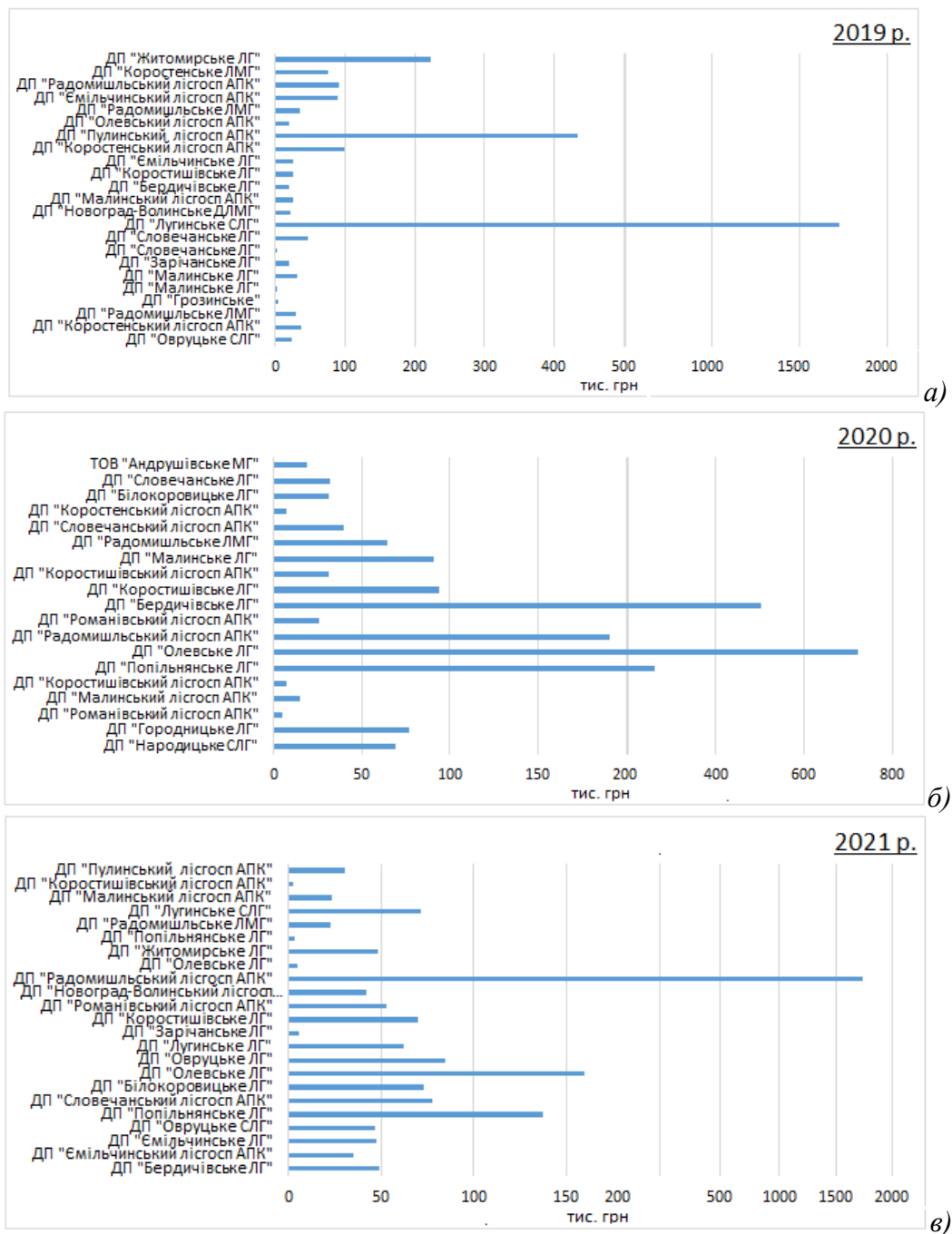

Рис. 3.10. Суми претензій, пред'явлених державним підприємствам лісового господарства за результатами планових та позапланових заходів державного нагляду на території Житомирської області у 2019 – 2021 рр.

Варто додати, що теперішні військові дії російської федерації, які включають у себе ракетні удари по лісовим екосистемам, призводять до знищення великої кількості дерев та засмічення території, що, в свою чергу, значно збільшить суми збитків, завданих лісам, у 2022 та наступних роках.

ВИСНОВКИ

1. Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області ДЕІ Поліського округу за 2019 – 2021 р. було проведено загалом 4504 ресурсні перевірки, перевірено 1529 об'єктів державного нагляду.

2. У сфері охорони, захисту, використання та відтворення рослинних ресурсів протягом 2021 р. було здійснено 124 ресурсні перевірки (6,2% від усіх проведених), 59% з яких у сфері лісового господарства, які були розподілені на планові (32,9%) та позапланові (67,1%).

3. По охороні рослинного світу протягом трьох років до адміністративної відповідальності у вигляді штрафів притягнуто 1732 особи (найбільша кількість у 2021 р.), по охороні лісових ресурсів у 2021 р. – 470 осіб (68,5% за результатами планових заходів державного нагляду); такою є і кількість складених протоколів.

4. Сума накладених штрафів у сфері охорони рослинного світу склала за 2019 – 2021 рр. склала 776,352 тис. грн (найбільше штрафів було накладено у 2020 р.); стягнуто 96,5% (2019 р.), 88,8% (2020 р.) і 95,8% (2021 р.). З 156,892 тис. грн штрафів у сфері охорони лісів стягнуто 99,1%.

5. За виявленими фактами пошкодження дерев та незаконних рубок за три роки розраховано збитків на суму 24154,568 тис. грн, в т.ч. 8261,184 тис. грн нанесених невстановленими особами (найбільші суми збитків були розраховані у 2020 р.); у сфері лісового господарства у 2021 р. – 3774,973 тис. грн., в т.ч. 842,179 тис. грн. невстановленими особами, що склало 93,1% та 76,3% відповідно від збитків, розрахованих за ресурсним напрямом охорона рослинного світу.

6. У 2019 р. по фактам незаконних рубок невстановленими особами 21 матеріал передано в правоохоронні органи, у 2020 р. – 31 матеріал, у 2021 р. – 11 матеріалів.

7. За 2019 – 2021 рр. у сфері охорони рослинних ресурсів було пред'явлено до сплати 121 претензія на суму 8671,119 тис. грн (найбільша сума претензій у 2019 р.); у сфері лісового господарства за 2021 р. – 32 претензії на суму 2932,794 тис. грн із 41 на суму 2954,601 тис. грн.

8. У 2019 р. було пред'явлено 15 претензій громадянам за незаконну порубку дерев та пошкодженням дерев, акціонерному товариству та 23 підприємствам лісового господарства; у 2020 р. – 20 претензій громадянам, 2 товариствам з обмеженою відповідальністю та 19 підприємствам лісового господарства; у 2021 р. – 16 громадянам, 2 комунальним підприємствам, 23 підприємствам лісового господарства.

9. У 2021 р. було сплачено 37 претензій з урахуванням попереднього періоду (2019 – 2020 рр.) на суму 1446,739 тис. грн. З 32 претензій у сфері лісового господарства 13 на суму 937,119 тис. грн пред'явлено за результатами планових перевірок, 19 на суму 1995,675 тис. грн – позапланових. Стягнуто за результатами планових заходів контролю 11 претензій на суму 965,305 тис. грн (103%) та за результатами позапланових заходів – 17 претензій на суму 428,529 тис. грн (21,5%).

10. Одним із основних порушень, виявлених під час здійснення заходів державного нагляду є незаконні порубки (здійснюються без дозволу або за дозволом, який видався із порушенням, або з порушенням термінів, зазначених у дозволі, або понадлімітну кількість чи не тих порід, що визначено у дозволі).

11. Відзначено більшу ефективність позапланових заходів контролю щодо виявлених порушень, розрахованих збитків та пред'явлених претензій, адже такі заходи незаплановані заздалегідь, і суб'єкти господарювання не мають можливості підготуватися до них, виправити свої помилки чи щось приховати.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Прийняти законодавство про державний екологічний контроль (наявний проєкт Закону від 05.03.2020 р. №3091-1), внести зміни до законодавчих актів в частині збільшення штрафів (адже за вирубку лісу штраф складає від 510 до 1020 грн для громадян) та методик нарахування збитків за порушення у лісах. На сьогодні за пошкодження до ступеня припинення росту дерева діаметром до 10 см порушник платить 42 гривні, від 10,1 до 14 см – 74 грн, від 14,1 до 18 см – 190 грн, від 18,1 до 22 см – 390 грн, від 22,1 до 26 см – 685 грн, від 26,1 до 30 см – 1080 грн, від 30,1 до 34 см – 1449 грн, від 34,1 до 38 см – 1845 грн, від 38,1 до 42 см – 2266 грн, від 42,1 до 46 см – 2688 грн, від 46,1 до 50 см – 3109 грн, за кожне 1-сантиметрове перевищення 50-сантиметрового діаметру – 105 грн. За пошкодження дерев і чагарників до ступеня неприпинення росту порушник платить втричі менше: до 10 см – 11 грн, від 10,1 до 14 см – 26 грн, від 14,1 до 18 см – 58 грн, від 18,1 до 22 см – 126 грн, від 22,1 до 26 см – 216 грн, від 26,1 до 30 см – 316 грн, від 30,1 до 34 см – 427 грн, від 34,1 до 38 см – 553 грн, від 38,1 до 42 см – 685 грн, від 42,1 до 46 см – 791 грн, від 46,1 до 50 см – 896 грн, за кожне 1-сантиметрове перевищення 50-сантиметрового діаметру – 26 грн [19]. Для рідкісної та цінної деревини ввести додаткові коефіцієнти, щоб забезпечити такий розмір компенсації збитків, який би був вищим за ціну деревини на ринку. Встановити відповідальність за купівлю незаконно зрубаної деревини. Вважаємо, що саме невеликі розміри штрафів та сум збитків сприяють «тіньовій» заготівлі лісу.

2. Вести для лісокористувачів статистичну звітність щодо порушень у лісах, в т.ч. й незаконних рубок, та інформації про їх відшкодування.

3. Підвищувати ефективність правозастосування в частині переданих правоохоронними органами до суду справ та відшкодованих збитків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз ефективності здійснення державного нагляду у сфері охорони довкілля / Герасимчук Л.О., Панкратова В.О., Лукашенко В. О., Соловйова О. О. *Екологія. Наука. Практика – 2022*: матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. (21 травня 2022 р., м. Житомир). С. 23–24.
2. Герасимчук Л., Валерко Р., Гребенчук Л. Державний контроль за випадками масового замору риби на водоймах Житомирської області. *Водні біоресурси та аквакультура*. 2018. №2. С. 6–16.
3. Герасимчук Л. О., Літвін А. В., Панкратова В. О. Оцінка впливу на довкілля діяльності підприємств лісового господарства. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку*: збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (27-28 жовтня 2022, м. Херсон, Україна). С. 74–76.
4. Городецька І. Корупціогенні фактори в системі державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №8. С. 157–162. DOI:10.32849/2663-5313/2020.8.25
5. Державна екологічна інспекція Поліського округу: офіційний веб-портал. URL: <https://polissyareg.dei.gov.ua>
6. Державна екологічна інспекція України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dei.gov.ua>
7. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Державне агентство лісових ресурсів України: офіційний веб-сайт. URL: <https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini>
9. Комарницький В. Удосконалення контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища: правові та організаційні питання.

Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2019. №2(86). С. 217–224. DOI:10.33766/2524-0323.86.217-224

10. Кротюк А. Іноземний досвід запобігання незаконній порубці, перевезенню, зберіганню, збуту лісу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2021. №1(118). С. 24–30. DOI:10.33270/01211181.2

11. Лісовий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 21.01.1994 № 3852-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

12. Непомнящий О., Марушева О. Контроль і нагляд у системі державного управління економікою. *Право та державне управління.* 2021. №3. С.44-51. DOI:10.32840/pdu.2021.3.7

13. Овчаров О., Власовець В. Удосконалення правових основ державного нагляду за дотриманням орендарями України вимог екологоощадного землекористування та охорони земель. *Інженерія природокористування.* 2021. №4(18). С. 100–113. DOI:10.37700/enm.2020.4(18).100-113

14. Олійничук Р. Особливості розслідування незаконної порубки лісу. *Актуальні проблеми правознавства.* 2020. №3(23). С. 166-169. DOI: 10.35774/app2020.03.166

15. Положення про Державну екологічну інспекцію Поліського округу (новаредакція): Наказ Державної екологічної інспекції України від 01 червня 2021 р. № 252. URL: <https://polissyareg.dei.gov.ua/post/polozhennya-pro-derzhavnu-ekologichnu-inspektsiyu-poliskogo-okrugu-nakaz-25...>

16. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів Державною екологічною інспекцією: Постанова Кабінету Міністрів України; Критерії, Перелік від

06.03.2019 № 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-п>

17. Про затвердження показників регіональних нормативів оптимальної лісистості території і мінімально необхідної захисної лісистості агроландшафтів України: Міндовкілля; Наказ від 22.07.2021 № 494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-21>

18. Про затвердження Порядку організації охорони і захисту лісів: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Журнал, Норми, Регламент, Паспорт, Список, Перелік, Інформація від 20.05.2022 № 612. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/612-2022-п>

19. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 23.07.2008 № 665 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-п>

20. Про обласну Програму забезпечення реалізації державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів на території Житомирської області на 2021 – 2025 роки: Рішення; Житомирська обласна рада від 04.11.2021 № 242. URL: <https://zt.gov.ua/index.php/ofitsijni-dokumenty/normativni-dokumenty/rishennya-oblasnoji-radi/18226-№-242.html>

21. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16-5>

22. Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План від 29.12.2021 № 1777-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-р>. 22

23. Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 31.05.2017 № 616-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2017-p>

24. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

25. Публічний звіт Голови Державного агентства лісових ресурсів України за 2021 рік. URL: <https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/publiclniy-zvit-za-2021.pdf>

26. Серов С. Нагляд і контроль у сфері господарської діяльності як засіб реалізації публічного інтересу. *Lex Portus*. 2019. №1(15). С. 118–130. DOI: 10.26886/2524-101X.1.2019.8

27. Сірант М. Мета та завдання державного екологічного нагляду у сфері поводження з відходами. *Юридичний вісник*. 2020. №5. С. 88–97. DOI:10.32837/yuv.v0i5.2006

28. Сорока Л. Державний нагляд і контроль як основа адміністративно-правового забезпечення та реалізації державних гарантій. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. №31(70). С. 173–177. DOI:10.32838/1606-3716/2020.4/28

29. Соцький А. Повноваження та компетенція центральних органів виконавчої влади в лісовій сфері. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020. №48. С. 115-119. DOI:10.32841/2307-1745.2020.48.26

30. Статистичний щорічник Житомирської області 2020 / за ред. Г. Пашинської. Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2021. 475 с.

31. Чернявська Я. Адміністративний нагляд як метод лісоохоронної діяльності Національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3(2). С. 74-78. DOI:10.32782/2524-0374/2020-3-2/18

32. Шеховцов В. Інститут громадських інспекторів як механізм

реалізації громадського контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Приватне та публічне право*. 2020. №3. С. 39–43. DOI:10.32845/2663-5666.2020.3.8

33. Bray D. B. It takes communities to save forests. *Nat Sustain*. 2020. №4, С. 190–191. DOI:10.1038/s41893-020-00638-7

34. Forests. URL: <https://www.unep.org/explore-topics/forests>

35. Gross M. How can we save forest biodiversity? *Current Biology*. 2016. Vol. 26(22). P. R1167-R1170. DOI: 10.1016/j.cub.2016.11.009

36. Herzing M., Jacobsson A. Efficient environmental inspections and enforcement. 2018. DOI:10.13140/RG.2.2.35752.42242

37. Miller B.A., Pearse W.D., Flint C.G. Saving the forest from the trees: expert views on funding restoration of Northern Arizona Ponderosa Pine forests through registered carbon offsets. *Forests*. 2021. Vol.12. 1119. DOI: 10.3390/f12081119

38. Scullion J. J., Vogt K. A., Drahota B., Winkler-Schor S., Lyons M. Conserving the last great forests: a meta-analysis review of the drivers of intact forest loss and the strategies and policies to save them. *Front. For. Glob. Change*. 2019. Vol. 2(62). DOI:10.3389/ffgc.2019.00062

39. Serafimov V. Supervision (control) in the sphere of marine environment protection in Ukraine: new institutional transformations. *Lex Portus*. 2020. Vol.1(21). P. 23–36. DOI:10.26886/2524-101X.1.2020.2

40. Zhiying C., Liangjian W. Yang Z. Environmental effects of city – county mergers in China: strengthening governance or aggravating pollution? *Sustainability*. 2022. Vol. 14(9). 5522. DOI:10.3390/su14095522.